

**KONGRESS
2025**

DAGSORDEN
PKT. 8, DEL 3

UTTALELSER OG BEVILGNINGER

Sekretariatets innstillinger

LOs 36. ordinære kongress
Oslo Kongressenter,
Folkets hus
5.-9. mai 2025

Dagsordenen pkt. 8 Del 3

Uttalelser og bevilgninger

Sekretariatets innstillinger

Innhold

1	Næringspolitisk uttalelse	3
2	Samferdselspolitisk uttalelse	9
3	Bolig til alle	13
4	Et seriøst arbeidsliv – også etter valget i 2025	16
5	Kulturpolitisk uttalelse	19
6	Uttalelse om Palestina	22
7	Uttalelse om Ukraina og sikkerhet i Europa	24
8	Kongressbevilgninger 2025–2029	26

11 **Næringspolitisk uttalelse**

12 Norge er et lite land med en åpen og eksportrettet økonomi, særlig rettet mot det europeiske
13 markedet, men med omfattende handel også med andre land. Vi opererer nå i en verden preget
14 av økende geopolitisk spenning, proteksjonisme og handelskrig. Økende rivalisering mellom
15 stormakter, handelsrestriksjoner og usikre forsyningskjeder gjør det nødvendig for Norge å
16 styrke sin økonomiske robusthet og strategiske selvstendighet. For å sikre langsiktig verdiskaping
17 og trygge arbeidsplasser må vi balansere åpenhet og samarbeid med mer strategisk
18 næringspolitikk, energipolitikk og nasjonal beredskap. Den politiske kursen vi legger nå, vil
19 avgjøre om vi kan sikre langsiktig verdiskaping, arbeidsplasser, demokrati og trygghet i en verden
20 i rask endring.

21 **Eksport og handelspolitikk**

22 Tilgang til eksportmarkeder og like konkurransevilkår er avgjørende for norsk næringsliv.
23 Forutsigbare rammebetingelser krever internasjonalt forpliktende samarbeid, noe som
24 understrekes av Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, frihandelsavtaler via EFTA og det
25 multilaterale handelssystemet i WTO.

26 Våre europeiske naboland og EU er Norges viktigste samarbeidspartnere både økonomisk og
27 politisk, og utgjør Norges største eksportmarked. I urolige tider er det viktigere enn noensinne å
28 sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med det andre EU-
29 og EØS-land har.

30 LO vil arbeide for fortsatt oppslutning om WTO og for at arbeidstakerrettigheter blir en del av
31 WTOs rammeverk. Samtidig må Norge bevare sin økonomiske handlefrihet i en tid der
32 handelspolitikk i økende grad brukes som et geopolitisk virkemiddel. Dette vil innebære både
33 oppdatering og inngåelse av nye handelsavtaler og utvikling av verdikjeder der vi har
34 komparative fortrinn. Norge har offensive og defensive handelsinteresser som må ivaretas i et
35 samspill.

36 **Omstillingen må være rettferdig**

37 Norge skal gjennom en ambisiøs klima- og miljøomstilling frem mot 2030 og 2050, og
38 oppslutningen om klimamålene må ligge fast. Norsk industri påpeker selv at kundene deres
39 setter stadig strengere krav til utslippsfrie produkter. Samtidig må vi erkjenne at den geopolitiske
40 situasjonen gjør omstillingen mer krevende.

41 Omstillingen må være rettferdig. Økt usikkerhet i verden må ikke gå på bekostning av
42 arbeidstakernes rettigheter. Rettferdig omstilling innebærer at arbeidstakerne deltar i
43 beslutningsprosessene som berører deres arbeidsplasser, fra planlegging til gjennomføring.
44 Sosial dialog og trepartssamarbeid, i tråd med den norske arbeidslivsmodellen, er avgjørende for
45 en vellykket omstilling.

46 Klimaendringer, grønn omstilling og et økende globalt konfliktnivå vil føre til høyere kostnader for
47 norsk næringsliv, offentlig sektor og husholdningene. Økte utgifter til energi, drivstoff og mat vil
48 særlig ramme de med lavest inntekt og kan skape motstand mot klima- og miljøpolitikken. For å
49 sikre bred støtte til omstillingen må tiltak som støtter næringslivet og kommunene, skaper
50 bærekraftige arbeidsplasser og minimerer negative fordelingsmessige konsekvenser styrkes. Alle
51 skal ha mulighet til å være med i omstillingen til et mer bærekraftig samfunn og arbeidsliv.

52 Økt industrialisering for å akselerere det grønne skiftet legger press på naturen, og vi må sikre at
53 vekst skjer innenfor rammene av bærekraftig ressursforvaltning

54 **Strategisk næringspolitikk for utvikling av industrien**

55 Norsk industris kompetanse, digitalisering, tilgangen på energi og råvarer gir oss mange
56 muligheter, men dette krever en aktiv og strategisk næringspolitikk som kombinerer diplomati,
57 innovasjon, investeringer og kompetanseutvikling. En strategisk næringspolitikk er nødvendig for
58 å sikre at vi bygger kompetanse og infrastruktur som gjør oss mindre sårbare. Strategisk i denne
59 sammenhengen innebærer å redusere avhengigheten av enkeltmarkeder og sikre bedre kontroll
60 over kritiske råvarer, teknologi og forsyningskjeder.

61 LO mener derfor at virkemiddelapparatet må støtte opp under industriell produksjon i Norge.
62 For å realisere store eksportsatsinger og etablere ny industri må Norge bli mer attraktivt for
63 investeringer. Dette krever en målrettet innsats for å fremme investeringer og skape
64 konkurransedyktige rammebetingelser, som gjør det lønnsomt å satse på langsiktig industriell
65 utvikling. Det er behov for å sikre forutsigbar tilgang på tålmodig kapital for å understøtte store
66 industriutviklingsprosjekter med lange tidshorisonter.

67 Statlig eierskap sikrer langsiktig og demokratisk forankret styring av sektorer som er sentrale for
68 samfunnet. Gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen er det særlig viktig at selskaper som forvalter
69 naturressurser, sentral infrastruktur, beredskapsmessig viktige systemer eller sentrale tjenester,
70 eies og styres av fellesskapet.

71 Strategisk viktige bedrifter må ha en sterk forankring i Norge. Et sterkt statlig eierskap er viktig for
72 å beholde hovedkontorer i Norge. Det bidrar til norskbasert virksomhet og et nasjonalt
73 eierskapsmiljø. Statlig eierskap gir Norge et konkurransefortrinn og økt fleksibilitet.

74 Norgesmodellen må utvikles videre, og kompetansen om regelverket for offentlige anskaffelser
75 styrkes, slik at fellesskapets midler fremmer klima- og miljøhensyn, bekjemper
76 arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikkerhet, samt ivaretar menneskerettigheter.

77 Det digitale skiftet og økt behov for datakapasitet til kunstig intelligens, er viktig for industriens
78 konkurranseevne. LO mener at den sikkerhetspolitiske situasjonen understreker betydningen av
79 behovet for nasjonal kontroll av datalagring til industrien.

80 Forsvarsindustrien spiller en nøkkelrolle i vår nasjonale beredskap. Regjeringen skal styrke
81 forsvaret av Norge med 600 milliarder kroner de neste tolv årene, fra i år til 2036. Innkjøp av
82 forsvarsmateriell må inkludere gjenkjøpsavtaler som sikrer norsk industri, og anskaffelsen av nye
83 fregatter må sees i sammenheng med behovet for standardfartøy. Norge er tilknyttet EUs
84 forsvarsindustrielle programmer, og det er avgjørende at vi forblir en del av fremtidige initiativer
85 på dette området.

86 Norsk mineralnæring er en strategisk ressurs som bidrar til nasjonal forsyningsikkerhet og det
87 grønne skiftet. Tilgang til, og gjenvinning av kritiske mineraler er essensielt for utviklingen av
88 fornybar energi og grønn industriproduksjon. LO mener at ved å utvinne, prosessere og
89 gjenvinne disse ressursene nasjonalt reduseres avhengigheten av ustabile markeder og
90 geopolitiske risikofaktorer knyttet til import fra andre land. Det gjør oss også til en pålitelig
91 leverandør til Europa, som er vår viktigste handelspartner.

92 Landbruket, fiskeri- og oppdrett og næringsmiddelindustrien spiller avgjørende roller for å sikre
93 en bærekraftig matproduksjon der beredskap og matsikkerhet vektlegges. Gjennom økt norsk
94 matproduksjon som baseres på bearbeiding av norske råvarer vil vi være i stand til å bedre
95 selvforsyning og bosettingen en i hele landet.

96 Konkurransesituasjonen for norsk varehandel utfordres av store handelslekkasjer til våre
97 naboland og økt netthandel. LO mener det er behov for å se nærmere på tiltak for å styrke
98 varehandelens konkurransekraft for å bevare og skape nye arbeidsplasser i Norge. Det er derfor
99 nødvendig med en bred utredning og kunnskapsinnhenting der alle sider av grensehandel og
100 netthandel belyses.

101 Innen romfartsnæringen må det legges til rette for økt satsing, og da med spesielt fokus på de
102 områdene som bidrar til regional utvikling og bærekraftige arbeidsplasser i Nord-Norge.

103 LO vil arbeide for at Norge tar en ledende posisjon i produksjon av bærekraftig drivstoff til
104 luftfarten, samt bidra til at det etableres et partssammensatt grønt luftfartsprogram.

105 Norge har en sterk posisjon innen legemidler, digital helse, medisinsk utstyr og livsvitenskap.
106 Disse sektorene er viktige for både helse og konkurransekraft. Med solide forskningsmiljøer og
107 tett samarbeid mellom akademia, industri og offentlig sektor har Norge et godt grunnlag for
108 videre vekst. Digital helse og medisinsk teknologi kan forbedre helsetjenester og styrke
109 beredskapen. Legemiddelindustrien driver innovasjon og vekst, med mulighet for bærekraftig
110 produksjon av høy kvalitet. For å realisere potensialet kreves satsing på forskning, teknologi og
111 samarbeid. Dette vil styrke helseindustrien, skape arbeidsplasser og øke Norges internasjonale
112 konkurransekraft.

113 For å omstille Norge til et lavutslippssamfunn trengs det kunnskap gjennom forskning, både om
114 effektene av tiltak og hvordan bærekraftig og inkluderende omstilling for innbyggere og
115 næringsliv kan skje. LO ønsker derfor en tydeligere satsing på de teknisk-industrielle instituttene
116 som har den laveste andelen grunnbevilgning av forskningsinstituttene.

117 Norge har store skogressurser. Skogen har spilt og skal spille stor rolle for fremtidig
118 industriutvikling. Mye av skogressursene eksporteres i dag ubearbeidet. Vi går glipp av
119 verdiskaping og arbeidsplasser. Skogråstoff kan erstatte fossile kilder og redusere utslipp. Et
120 veldrevet og aktivt skogbruk bidrar til at klimamålene oppfylles.

121 Havområdene våre er seks ganger større enn Norges landareal og er grunnlaget for viktige
122 næringer som olje og gass, maritim industri, offshore leverandørindustri og sjømat. I 2022 sto
123 havbaserte næringer for 80 prosent av norsk eksport. Norge har utviklet høy kompetanse,
124 avansert utstyr og fartøy for krevende maritime og marine operasjoner, takket være samspillet
125 mellom sjø og land. LO jobber for at næringene skal sikre sysselsetting i Norge, med lønns- og
126 arbeidsvilkår som gjør det mulig å leve her. Hav- og fiskeripolitikken må bygge på bærekraftig
127 forvaltning av norske marine ressurser til beste for fellesskapet og framtida. En forutsigbar
128 næringspolitikk som sikrer gode, trygge, helårlege norske arbeidsplasser i hele landet, må ligge til
129 grunn. Sentralt i prosessen med å legge til rette for nye havnæringer er sameksistens og hensyn
130 til miljø, gytefelt og oppvekstområder for viltlevende fisk. LO mener havbruk til havs i norske
131 farvann kan bli en svært lovende framtidsnæring, og et svært positivt bidrag til gode norske
132 arbeidsplasser. Helse, miljø og sikkerhet for arbeidstakerne må ha et særlig fokus under
133 utviklingen av rammer og reguleringer for denne nye næringen.

134 Potensialet for økt verdiskaping i sjømatsektoren ligger i bærekraftig produksjon og økt
135 bearbeiding i Norge, noe som også vil gi økte muligheter for å benytte biprodukt og slik få
136 ytterligere verdiøkning. Markedsadgang og tollfrihet for norsk fisk og sjømat må prioriteres i
137 frihandelsavtaleforhandlinger med flere land.

138 Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. LO mener dette må følges opp
139 med konkret innsats. Det må satses på utvikling av attraktive lokalsamfunn der folk vil leve livene
140 sine, med søkelys på utvikling av industrielle muligheter som legger grunnlag for stabile og
141 attraktive arbeidsplasser. Videre må det stilles krav til at det benyttes og utvikles lokal
142 kompetanse for utførelse av jobbene, for å unngå at Nord-Norge blir et pendlerbasert samfunn.
143 Svalbard må fortsatt være et levedyktig samfunn, der norsk suverenitet ivaretas.

144 **Energipolitikk i en mer usikker verden**

145 Russlands forberedelse og angrepskrig mot Ukraina, førte til den verste energisituasjonen i
146 Europa siden oljekrisen på 1970-tallet. Konsekvensen av angrepskrigen har ført til en stor
147 omstilling av energileveransene til Europa. Overgangen fra rørgass fra Russland til
148 båttransportert flytende gass (LNG) har bidratt til høye energipriser. Flytende naturgass er
149 utviklet for en global leveranse, og har tvunget Europa til å betale tilstrekkelig til å vinne
150 konkurransen med Asia om båtlastene. Handelskrigen USA startet og andelen LNG importert fra
151 USA (45 %) i 2024 er en tilleggsdimensjon. De to nest største var Russland (19 %) og Qatar (12
152 %).

153 Næringslivet i Europa betaler 2 til 5 ganger mer for kraften enn USA og Kina. Økte
154 energikostnader har rammet den europeiske industriens konkurranseevne, og ført til
155 nedjustering av kapasitet og nedleggelse av industribedrifter. Det er i EUs interesse å øke
156 energiproduksjonen og redusere energiprisene, for å redusere eksponeringen mot den
157 internasjonale konkurransen om gass. Det er i vår interesse at EUs ambisjoner for å bevare og
158 styrke EUs industri og konkurransekraft lykkes. Reduseres den industrielle aktiviteten i Europa,
159 mister den norske industrien livsgrunnlaget. Mange steder er industrien hjørnesteinsbedrifter i
160 sitt lokalsamfunn, og ringvirkningene når ofte langt ut over den bygda eller kommunen bedriften
161 er plassert.

162 For å nå målet om å omstille til et lavutslippssamfunn, med lav ledighet gjennom hele
163 omstillingen, kreves et taktskifte. Det vil likevel ta tid å utvikle den kunnskapen og teknologien
164 som skal bidra til omstilling av eksisterende arbeidsplasser og etablering av nye industrielle
165 muligheter. Miljødirektoratets beregninger viser at Norge vil trenge 30 TWh energi de nærmeste
166 årene hvis vi skal nå klimamålene. Ny industriell aktivitet kommer i tillegg til dette.

167 **Forbruksvekst**

168 Om lag halvparten av dagens energiforbruk i Norge er fossilt. Tilgang til kraft fra fornybare
169 energikilder er det viktigste virkemiddelet for lavere utslipp.

170 Det er tildelt plass i dagens og planlagt nett, til eksisterende bedrifter og ny industriell
171 produksjon, som vil spise opp kraftoverskuddet i Norge frem mot 2030. Dette vil skje selv om 2/3
172 av de prosjektene som har fått tildelt plass i nettet ikke blir realisert. Det kan endre Norge fra et
173 land med kraftoverskudd og eksport, til et land som er avhengig av kraftimport.

174 Kraftsystemet og kraftmarkedet fungerer på samme vis som gassmarkedet. Ender Norge med et
175 importbehov, i hele eller deler av året, må prisen i Norge ligge høyere enn de landene vi
176 importerer fra. Uten en kraftfull vekst i produksjonskapasiteten, som er tilpasset og dimensjonert
177 for denne veksten, vil kraftprisen i Norge stige. Det vil true eksisterende bedrifter, stanse ny
178 industriell aktivitet og bremse omstillingen.

179 LO står fast ved at Norge skal ha et kraftoverskudd og et prisnivå på strøm, som sikrer en
180 konkurransedyktig industri. Det må produseres mer kraft fra alle potensielle kilder og vi må
181 frigjøre kraft og kapasitet gjennom effektiv bruk av energien. Kraftbehovet fremover vil kreve at vi
182 høster der det er muligheter og sparer der vi kan.

183 **Nettet er fullt, og nettkøen er lang**

184 Den produserte strømmen må føres frem til der den skal brukes. Norge har underinvestert i nytt
185 nett i mange år. Store deler av dagens nett er gammelt og må skiftes ut.

186 I dag er nettet fullt mange steder. Vi risikerer at mulig ny industriell aktivitet ikke blir noe av, fordi
187 de ikke søker plass og enten flytter prosjektet innad i Norge eller ut av Norge. Manglende
188 nettkapasitet er en avgjørende barriere for næringsutvikling i kommuner, i regioner og i
189 landsdeler. LO mener det må ses nærmere på om vi evner å løfte flere nettprosjekter, raskere og
190 på kortere tid. Det bør vurderes om dagens finansiering skal forsterkes med bevilgninger over
191 statsbudsjettet, i en periode frem til nettet er modernisert og forsterket.

192 LO vil berømme regjeringens forslag om en Norgespris på strøm, som sammen med dagens
193 strømstøtteordning gir valgmulighet og trygghet for husholdningene. Det er et viktig politisk grep
194 å bruke noe av statens inntekter til å sikre en stabil og forutsigbar strømkostnad. Modellen er et
195 nytt grep i rekken av nye tiltak for å styrke den politiske styringen med kraftsektoren.

196 **Tiltak for sterkere grep om kraftsektoren**

197 Det norske kraftsystemet er nær utslippsfritt. Vi bruker mer strøm enn de fleste land globalt per
198 innbygger. Vår varmekilde på vinteren er i all hovedsak fornybar energi. Industriproduksjonen
199 har lave utslipp per enhet, sammenlignet med de fleste alternativene internasjonalt.

200 Norge har historisk tatt mange grep for å sikre nasjonal kontroll over kraftsektoren. Det
201 offentlige eierskapet har sikret at Norge får sin andel gjennom skatt og avkastning på
202 kraftproduksjonen. Parallelt har utviklingen av kunnskap, kompetanse og kapasitet til å ta krafta i
203 bruk i industriell produksjon, lagt grunnlaget for en rekke hjørnesteinsbedrifter i hele landet.

204 Strømstøtteordningen, nå forsterket med forslaget om Norgespris vil sikre forutsigbare
205 strømpriser for husholdningene. LO mener staten må forsterke arbeidet med å sikre
206 konkurransedyktige kraftpriser til bedriftene. En videreutvikling av fastprisavtaler, kombinert med
207 energieffektiviseringstiltak, må prioriteres. Nettførsterkninger, som binder Norge sammen, med
208 mindre prisforskjeller mellom landsdelene, må prioriteres høyt.

209 Utveksling av elektrisitet med utlandet har bidratt til større produksjonskapasitet enn vi har bruk
210 for selv. Uten en slik mulighet ville inntjeningen til anleggene blitt redusert eller hindret utvikling
211 av produksjonskapasiteten. Vi er tett knyttet til Sverige med kobling mellom fire prissoner i Norge
212 til tre prissoner i Sverige. Den første utenlandskabelen ble bygget for å sikre kapasitet til
213 tungindustrien i Midt-Norge fra Sverige.

214 Utfordringene framover er preget av den usikre kraftsituasjonen i hele Europa og
215 sammenhengen mellom eksportbedriftene, produksjonskostnadene i Norge samt vår egen
216 forbruksvekst.

217 Elsertifikatsamarbeidet med Sverige har ført til en kraftig økning i produksjonskapasiteten.
218 Økningen stoppet opp da vindkraftutbyggingen i Norge stanset i 2019. Om lag samtidig tok
219 behovet for strøm i utslippsreducerende prosjekter og nye industrielle muligheter av. År for år
220 har budskapet om elektrisitetsbehovet til utslippskutt og nye industrielle muligheter blitt
221 tydeligere.

222 Energikommisjonen oppsummerte situasjonen med et behov for: Mer av alt raskere. Mer nett,
223 mer produksjon og mer energieffektivisering er nødvendig for å svare opp behovet og omstille
224 Norge. I ettertid har saksbehandlingskapasiteten i myndighetsapparatet blitt styrket.
225 Trepартssamarbeidet i form av Kraftløftet ble etablert.

226 I dag ser vi at flere utslippsreduksjonsprosjekter er forsinket og endret og flere av de industrielle
227 mulighetene ikke er realisert. Køen av bedrifter som ønsker tilgang til nettet og trenger kraft er
228 fremdeles stor. LO er bekymret for denne utviklingen og vil jobbe kontinuerlig for å omstille
229 Norge til et lavutslippssamfunn med lav arbeidsledighet og konkurransedyktige arbeidsplasser.

230 **Norges rolle som energileverandør til Europa**

231 Energikrisen som fulgte av Russlands invasjon av Ukraina, truer europeisk industriproduksjon.
232 Norges står nå for 1/3 av gassforsyningen til Europa. Norge leverer i dag nær all olje og all gass til
233 Belgia, Danmark, Frankrike, Polen, Tyskland, og England. Flere av landene er storimportører av
234 våre varer enten det er råvarer eller industrivarer.

235 Uten en kontinuerlig leteaktivitet og reinvesteringer vil den norske olje- og gassproduksjonen
236 falle raskt. Vi har sett rask reduksjon tidligere, og oljeproduksjonen i Norge ble for eksempel nær
237 halvert fra toppåret 2001 til 2012. Uten nye funn og investeringer vil produksjonen falle med 10
238 prosent hvert år.

239 Overgangen fra russisk rørgass til flytende gass fra USA eller Qatar øker utslippene frem til
240 leveranse i Europa, som følge av energitap i produksjonsprosessen og energiforbruk knyttet til
241 transport. Gass fra Qatar eller USA levert i Europa har et karbonfotavtrykk per enhet som er 8-
242 10 ganger større sammenlignet med norsk rørgass. Dette styrker den norske gassens
243 klimarelaterte konkurranseevne.

244 Partssamarbeidet organisert i KonKraft har utarbeidet en felles strategi for utslippsreduksjoner
245 på norsk sokkel. Målet er å halvere utslippene i produksjonsfasen innen 2030. Lave utslipp i
246 produksjon og kort transportavstand styrker konkurranseevnen til de norske leveransene til
247 Europa.

248 I det lange bildet vil nye funn minke. LO har i mange år jobbet for at leverandørindustrien vi har
249 bygget opp basert på olje- og gassaktiviteten skal få flere ben å stå på. Overordnet var
250 intensjonen med aktivitetspakken å holde aktiviteten i gang til havvind kunne bidra til å
251 opprettholde aktivitet i verkstedhallene.

252 Konsekvensen av at kompetansen og kapasiteten til leverandørindustrien forvitrer, vil svekke
253 Norges evne til å bygge installasjoner som skal fungere i havet. Grunnlaget for sysselsetting
254 basert på olje og gass, havvind, oppdrett til havs og mineralutvinning til havs henger sammen
255 med at leverandørkjedene er intakte og kan utvikles videre.

256 Økte kostnader på de fleste innsatsfaktorene innen havvind har bremset utviklingen av et
257 hjemmemarked. LO vil arbeide aktivt for at havvind, CCS, oppdrett til havs sammen med
258 leveranser til petroleumsaktiviteten skal skape grunnlag for en utvikling og ikke avvikling av en
259 robust og kompetent leverandørindustri. Norge har utviklet sterke bedrifter som forvalter vår
260 evne til å bygge anlegg til energi og matproduksjon i havet.

261 LO mener det må jobbes aktivt med tiltak som sikrer energi til Europa og kraftproduksjon til
262 Norge.

263 **Forslagnummer: 9601 fra Sekretariatet**
264 **Samferdselspolitisk uttalelse**

265 **Samferdselspolitisk uttalelse**

266 Samferdsel og transport spiller en avgjørende betydning for næringsutvikling og bosetting i hele
267 landet. Norges geografiske beliggenhet og vår topografi fordrer at gode transportløsninger, hvor
268 alle transportformene ses i sammenheng, ligger til grunn for utviklingen av norsk samferdsel.

269 Det økonomiske handlingsrommet blir trangere fremover, og prioriteringene blir tøffere. Likevel
270 kommer vi også de neste årene til å bruke store summer av fellesskapets midler til samferdsel.
271 Dette krever en mer effektiv bruk av midlene for å sikre at vi får mest mulig nytte av
272 investeringene. LO mener det er store utfordringer med hvordan vi har valgt å organisere
273 sektoren, med mange veieiere og en oppsplittet jernbane med alt for mange selskaper. Vi har
274 ikke lenger råd til å sløse med fellesskapets midler på grunn av dårlig organisering.

275 Utfordringene med hyppigere ekstremvær som bryter ned veiinfrastrukturen og jernbanen,
276 forutsetter målrettede drifts- og vedlikeholdstiltak. Prioritering av skredsikring, samt
277 investeringer i fornying av blant annet bærende konstruksjoner, vil gjøre vei- og jernbanenettet
278 bedre rustet til både å håndtere klimaendringer og tåle frakt av tyngre last. Nødvendige tiltak for
279 klimatilpasning vil også bidra til å bedre transportsystemets evne til å tåle økt militær mobilitet i
280 årene som kommer.

281 **Samfunnssikkerhet og beredskap må prioriteres**

282 Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier en kraftig satsing på helhetlige samferdselstiltak i
283 nordområdene, for å understøtte sivilsamfunn og forsvaret, samtidig som dette ikke går på
284 bekostning av urfolksrettigheter og naturbevaring. Samtidig må det understrekes at det
285 offentlige skal ivareta førstelinjebereidskap når allierte styrker trener.

286 Særlig forsvaret vil være avhengig av et godt utbygd og robust vei- og jernbanenett. Både for å
287 kunne ivareta norsk suverenitet og samtidig sikre rask og effektiv framføring av norske og allierte
288 styrker i en beredskapssituasjon. Derfor er det helt avgjørende at transportinfrastrukturen også
289 er dimensjonert for militær forflytning av materiell og utstyr mellom havner, vei og bane.

290 Med Finland og Sveriges inngang i NATO er satsing på grensekryssende jernbanetraffikk
291 ytterligere aktualisert. Særlig viktig er korridoren Oslo–Narvik via Sverige, med Kongsvingerbanen
292 og Ofotbanen.

293 **LO krever økt satsing på seriøsitet i transportsektoren**

294 Det er fortsatt nødvendig å øke innsatsen mot useriøse aktører i transportsektoren.
295 Hovedoppgaven mener vi er å styrke alle håndhevings- og tilsynsetatene i transportsektoren og
296 å bygge ned barrierer for informasjonsutveksling dem imellom. Arbeidet med å samordne
297 kontrolletatenes virksomhet med ansvar for å følge opp transportnæringene må videreføres
298 med høy prioritet. Dette er av avgjørende betydning for en langt mer effektiv kamp mot useriøse
299 aktører som setter arbeidstakeres liv og helse i fare. Regelverk som sikrer bruk av ferdsskriver og
300 alkoholås i all næringstransport vil bidra til økt seriøsitet og sikkerhet.

301 **Samferdselsforskning**

302 LO mener at bevilgningene til transportforskning økes i tråd med ambisjonene i NTP og at
303 allmenntilgjengelig og uavhengig forskning blir prioritert høyere. Midler til forskning har vært
304 nedprioritert i samferdselssektoren, til tross for at pengebruken ellers er rekordhøy og sektoren
305 står overfor store utfordringer. I NTP 2025-2036 ble det varslet en økt satsing på
306 transportforskning, LO krever at dette følges opp.

307 **Norges klimaforpliktelser må legges til grunn**

308 Kollektivtrafikken spiller en nøkkelrolle i overgangen til et lavutslippssamfunn. LO støtter
309 satsingen på byvekstavtaler, for å oppnå bedre fremkommelighet og mer miljøvennlig transport i
310 byområdene. Målet om at en større andel av persontransporten skal over til kollektivtrafikk, gang
311 og sykkel, gjør at det er viktig med en satsing på helhetlige og gjennomgående sykkelveinettverk.
312 Høy kostnadsvekst har medført kutt i rutetilbud og økte billettpriser, stikk i strid med
313 ambisjonene i nasjonal klima- og samferdselspolitikk. LO krever et særskilt løft for
314 kollektivtransporten, gjennom sikre og forutsigbare rammebetingelser. Ansatte må sikres reell
315 medvirkning i anbudsprosesser i kollektivtrafikken.

316 For å kutte klimautslipp fra transportsektoren er det i tillegg behov for en stor satsing på
317 ladeinfrastruktur i alle deler av landet. LO støtter en satsning på å forser ladeinfrastruktur for
318 tunge kjøretøy, og at dette ses i sammenheng med et tilstrekkelig antall tilgjengelige
319 døgnhvileplasser for langtransport. Samtidig vil vi peke på behovet for at det også legges til rette
320 for alternativer for annen null/lavutslipps teknologi. Arbeidet i Grønt landtransportprogram er
321 avgjørende for å lykkes med en kraftfull reduksjon i klimagassutslippene fra landtransporten.

322 Tilskuddsordningen for prosjekter for fossilfrie anleggsplasser i transportsektoren må
323 videreføres og styrkes. Pilotprosjektene vil kunne bidra til en raskere utvikling og utprøving av
324 nullutslippsløsninger i sektoren og tilrettelegge for målsettingen om mest mulig reduksjon i
325 utslippene fra anlegg.

326 Miljøstøtteordningen for gods på bane må videreføres, utvides og bli mer forutsigbar. Det å
327 overføre mer gods fra vei til bane er et viktig virkemiddel for reduksjon av klimagassutslipp, samt
328 øke trafikksikkerheten.

329 Arealpolitikken må fremover ta større hensyn til natur og klima. Dette gjelder både begrensning i
330 nedbygging av natur, økt vern for økosystemer, restaurering og prissetting. Stat og
331 fylkeskommuner må veilede kommunene, hvor det mest sentrale er å legge til rette for at det
332 velges løsninger som ikke øker transportbehovet. Arealer som i dag benyttes til transportformål
333 må derfor ikke omreguleres til andre formål, spesielt i og rundt de store byene.

334 **Ta vare på det vi har, utbedre der vi kan og bygge nytt der vi må**

335 Et av de viktigste skiftene som må gjøres i transportpolitikken, er å få et mer grunnleggende
336 fokus på å ta vare på det vi har. Vedlikeholdsetterslepet på vei og jernbane fortsetter å vokse og
337 det er et stort behov for vedlikehold og oppgradering.

338 Et godt vedlikehold av veinettet har stor betydning for næringslivet og arbeidsplasser i
339 distriktene. For lavt vedlikeholdsnivå på vei over mange år har ført til stort forfall i infrastrukturen
340 og økt antall ulykker på veiene våre. Vedlikehold er et avgjørende virkemiddel for å få en mer
341 robust infrastruktur.

342 Vegnettet har stor betydning for å knytte sammen landsdelene og redusere transportkostnader
343 for næringslivet. Det er forventet at transportarbeidet på vei vil øke betraktelig, og det er derfor
344 også behov for å bygge ut infrastrukturen. Skred- og flomsikring av vegnettet er viktig for å få til
345 en mest mulig effektiv gods- og persontransport. Det er fortsatt mange skredutsatte områder, og
346 det må foretas en grundig kartlegging av særskilt utsatte veistrekninger med tanke på skred- og
347 tunnelsikring. LO vil understreke at både ny og eksisterende infrastruktur må tilpasses
348 klimaendringene og at det etableres nødvendig beredskap knyttet til uforutsette naturhendelser.

349 Erfaringene med ekstremvær viser hvor sårbar infrastrukturen til jernbanen i Norge er.
350 Jernbanen opplever også store utfordringer med dårlig punktlighet og innstilte tog, som har
351 store konsekvenser for samfunnet. En framtidrettet jernbane krever elektrifiserte strekninger,
352 flere spor, nye og flere tog samt et attraktivt tilbud for både gods- og persontransport. Fornying
353 av togmateriell og bedre vedlikehold gir mere stabile togsett og mindre innstillinger og
354 forsinkelser.

355 Det er også viktig å øke kapasiteten på jernbanen gjennom flere og lengre kryssingsspor, utvide
356 terminaler og andre mindre tiltak for både person- og godstrafikken. Særlig godstransporten er
357 blitt nedprioritert i mange år. Kapasitetsutvidelser er avgjørende for å kunne ta ut potensialet for
358 å få flere til å reise med persontransport og mer godsoverføring til jernbane.

359 Som ledd i arbeidet med å innfri godsoverføringsmålet, trengs det teknologiske løsninger som
360 kan effektivisere terminaler og omlasting av gods mellom bil, båt og bane. Her kan det ligge
361 betydelig potensiale for å redusere kostnadene for godsoverføring.

362 **Arbeidsplasser og kompetanse i anleggssektoren**

363 Anleggsnæringen er viktig i mange distriktskommuner og gir betydelig sysselsetting over hele
364 landet. Det er derfor avgjørende å legge til rette for arbeidsplasser, kompetanse, fagopplæring,
365 økt satsing på teknologi og miljø. Samferdselssektoren er den største oppdragsgiveren innen
366 anleggsbransjen, og har stor påvirkning på utviklingen av bransjen og et betydelig ansvar. LO
367 mener derfor at man må sikre at oppdragsgiver stiller strenge krav til helse, miljø og sikkerhet, i
368 tillegg til høye krav til ryddige forhold, herunder norske lønns- og arbeidsvilkår. Anleggsbransjen
369 består av både store og små virksomheter, og hvis vi skal utvikle bransjen, så må vi ha både store
370 og små prosjekter. Men vi kan ikke legge opp til så store prosjekter at norske entreprenører ikke
371 kan konkurrere om de.

372 **Behov for kompetente fagmiljøer**

373 LO er bekymret for at Statens vegvesen ikke skal være i stand til å utføre sitt samfunnsoppdrag,
374 basert på store tap av årsverk de siste årene, oppsplitting av fagmiljø, høy turnover og tap av
375 fagkompetanse som følge av omorganiseringene. Hensynet til samfunnssikkerhet og beredskap
376 tilsier økt behov for en kompetent fagetat som evner å løse krevende oppgaver i hele landet og
377 som kan sikre kritisk infrastruktur. Oppsplitting av fagmiljøer og uklar ansvarsfordeling bidrar ikke
378 til at vi kan håndtere dette på en tilstrekkelig god måte.

379 Det er viktig at Norge sikres god statlig styring med vegnettet, kostnadseffektiv drift og med en
380 ansvarlig aktør for samfunnssikkerhet og beredskap på veiene. Det har ikke vært en helhetlig
381 evaluering av utbyggingsprosjektene i veisektoren etter omorganiseringen. Målsettingen med en
382 slik evaluering må være å få et godt kunnskapsgrunnlag for å sikre kostnadseffektiv og
383 sammenhengende utbygging og sterke fagmiljøer.

384 **Det meste av godstransporten fraktes sjøveien**

385 En økt satsing på havner, sikring av farleder, sjøsikkerhetstjenesten og oljevern- og
386 slepebåtberedskap er avgjørende i en urolig tid med behov for god beredskap. Det meste av
387 gods til og fra Norge er på sjø, og det er en målsetting å overføre mer gods fra vei til sjø i Norge.
388 Endringer i klima og økt skipstrafikk i norsk farvann og til norske havner tilsier at nye tiltak er
389 nødvendig for å kunne opprettholde et forsvarlig sikkerhets- og beredskapsnivå, inkludert å
390 sørge for opprettholdelse av bunkringsstasjoner langs hele kysten. Godskapasiteten i havner og
391 farleder er god mange steder, men langt fra alle steder. LO savner en oppgradering der havnene
392 ikke fungerer godt nok, samt en godkjenningsordning for havneoperatørselskaper i tråd med ILO
393 konvensjon 137. Gebyrer og avgifter i havner må reduseres for å sikre anløp.

394 **En bærekraftig luftfart med høyt sikkerhetsnivå**

395 Luftfarten er en kritisk del av norsk infrastruktur, og flysikkerhetsnivået må være høyt. Samtidig
396 som vi vil jobbe for økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Arbeidsmiljøloven må i større
397 grad enn i dag omfatte besetningene om bord i flyet. For å sikre en robust luftfartssektor er det
398 viktig å opprettholde nasjonal kontroll over samfunnskritiske funksjoner og kompetanse, samt
399 sikre at innovasjon alltid tjener flysikkerheten. Det vil bli arbeidet for at drift- og
400 beredskapstjenester på flyplassene ikke konkurransenutsettes og at særnorske
401 sikkerhetsbestemmelser for våre krevende operative forhold videreføres og styrkes. Ved
402 offentlige anskaffelser må det legges inn krav om at norsk arbeidsmiljølovgivning skal overholdes,

403 samt at det tas inn operative risikoreduserende sikkerhetskrav til leverandørene.
404 Rettferdighetskultur er et essensielt prinsipp innen flysikkerhet og det vil bli jobbet for å få dette
405 innlemmet i norsk lovgivning for å beskytte ansatte og fremme læring. Luftfarten må ha
406 økonomisk bærekraftige rammevilkår for å sikre anstendige arbeidsvilkår og for å gjennomføre
407 den grønne omstillingen.

408 LOs arbeid skal også fokusere på å beskytte arbeidstakerrettigheter i EU-luftfartsregelverket, og
409 motvirke uoversiktlige organisasjonsformer og sosial dumping. Det er her avgjørende å sørge for
410 faste ansettelser og bidra til aktivt bruk av Luftfartstilsynets sanksjonsverktøy.

411 **Forslagsnummer: 9602 fra Sekretariatet**
412 **Boligpolitisk uttalelse**

413 **Bolig til alle**

414 Bolig er et grunnleggende velferdsgode. Hvordan vi bor har mye å si for hvordan vi kan leve
415 livene våre. Det handler om hvor mye tid det tar den enkelte å reise mellom jobb og hjem. Det
416 handler om friheten til å flytte hjemmefra for å gå på skole og skape seg et liv, og det handler om
417 verdighet i eldre år.

418 Boligpolitikk har alltid vært sentral for fagbevegelsen. LOs første vedtak ved opprettelsen i 1899
419 var å jobbe for arbeid, bolig og utdanning. Velfungerende boligmarkeder er en forutsetning for å
420 opprettholde den sosiale mobiliteten og å hindre innlåsing av arbeidskraft. At bolig var en del av
421 velferden var en av de styrende tankene da vi gjenoppbygde landet etter krigen. Målet om at alle
422 skulle ha mulighet til å eie sin egen bolig har vært en viktig del av den norske modellen.

423 I løpet av 1980-tallet ble imidlertid bolig- og kredittmarkedene deregulert, og sammen har det
424 gitt en enorm boligprisvekst i byer og pressområder. Bolig har gått fra å være et hjem til også å
425 bli en handelsvare og et spekulasjonsobjekt. På noen tiår har boligsektoren gått fra å være
426 regulert og utjevne, til å bli en forskjellsmaskin. Siden 2003 har andelen som eier sin egen
427 bolig sunket jevnt og trutt, fra 83 til 79 prosent¹.

428 Terskelen for å komme inn på boligmarkedet for førstegangsetablerere må reduseres.
429 Fagarbeiderindeksen viser at det blir stadig vanskeligere for folk med vanlige inntekter uten hjelp
430 fra familie å kjøpe bolig i de største byene². De siste ti årene har muligheten for å kjøpe bolig,
431 blitt drastisk redusert for folk med helt vanlige inntekter. Resultatet er at arbeidsfolk presses ut
432 av boligmarkedet i byene, der de fleste jobbene er.

433 I deler av distriktene er derimot boligprisene så lave at boligbyggingen har stoppet opp. Det
434 skyldes at byggekostnadene er høyere enn hva boligen er verdt når du setter nøkkelen i døra.
435 Dermed er det en utfordring for mange å finne gode boliger i distriktene, der jobbene er. Fordi
436 boligprisene er så lave, er det også vanskelig å få lån til vedlikehold og rehabilitering av
437 eksisterende bygningsmasse. Mangel på egnede boliger gjør at det er vanskelig å tiltrekke seg
438 arbeidskraft i distriktene, særlig til industribedrifter.

439 Norge er et langstrakt land, og det er viktig å sikre bosetting og virksomhet i hele landet. I de
440 mindre sentrale kommunene er det prosentvis flere som er sysselsatte innenfor industrien,
441 infrastrukturnæringen og primærnæringen³. Dette er essensielle næringer med hensyn til
442 verdiskapning, beredskap og internasjonal handel. Færre tilgjengelig boliger skaper utfordringer
443 for rekruttering og sysselsettingen, og dermed produksjonen i disse næringene. For å sikre
444 tilstrekkelig arbeidskraft til kommuner og næringsliv vil det være viktig at det er tilgang på nok
445 egnede boliger.

446 Den store forskjellen i boligpriser mellom by og bygd har gitt en sterk økning i den geografiske
447 formuesulikheten. Dette svekker mobiliteten i arbeidsmarkedet og den sosiale mobiliteten i
448 samfunnet.

449 De siste årenes dyrtid har gitt en boligkrise i Norge. Høye renter og kostnader førte til at
450 boligbyggingen stoppet opp. Igangsettelsen av nye boliger har ikke vært så lav siden 1946. Det er

¹ <https://rehousing.eu/documents/national-report-housing-inequalities-norway>

² <https://www.lo.no/contentassets/00939614d347453bb602783502e0a045/LOs-boligindeks-2024.pdf>

³ KDD, 2023

451 dramatisk for de som jobber i bygg og anleggsbransjen, og det legger opp til en kraftig
452 boligprisvekst i årene som kommer – når rentene går nedover.

453 Boligpolitikken må underbygge at boliger ikke først og fremst er et spekulasjonsobjekt.
454 Spekulanter kjøper opp boliger og leier ut, og en stadig større andel velger kortidsutleie da
455 lønnsomheten er høyere enn ved vanlig utleie. Dette skaper en kunstig prisvekst og boligmangel.

456 Vi må begrense omfanget av boliger i byene som ikke bebos permanent, men står tomme,
457 brukes som fritidsbolig eller til kortidsutleie for turister. LO mener det er nødvendig å utrede
458 muligheten for boplikt i de største byene. LO vil jobbe for en strengere regulering av kortidsutleie
459 gjennom plattformsselskaper, og at kommuner kan innføre egne, særskilte begrensninger. Inntekt
460 fra kortidsutleie i sekundærbolig bør beskattes som virksomhetsinntekt (skattesats opp mot 50,6
461 prosent).

462 I takt med at boligprisene øker, forvises stadig flere til et dyrt og uforutsigbart leiemarked, med
463 boliger av til dels svært lav standard. Leietakere har lavere botrygghet og livskvalitet enn
464 boligeiere. Mange leietakere er lavinntektshusholdninger som betaler store deler av sin inntekt i
465 husleie, mens drømmen om å kjøpe sin egen bolig svinner hen.

466 Det er om lag en million leietakere i Norge i dag, og halvparten av disse er langtidsleietakere. Det
467 vil i stor grad si at de ikke har utsikter til å eie sin egen bolig. Leietakere i Norge har også svakere
468 rettigheter, og må flytte oftere enn leietakere i våre naboland. Mange opplever nå at leieprisene
469 øker raskt, drevet av dyrtidens høye kostnads- og rentenivå. Ifølge SSB har gjennomsnittlig
470 husleie for en 3-roms leilighet i Norge har økt med 12 prosent fra 2022-2024. Til sammenligning
471 var generell prisstigning i samme periode på 8,8 prosent⁴.

472 Stadig flere opplever at inntekten ikke strekker til, og antallet husstander som benytter seg av
473 midlertidig botilbud øker. Særlig er det bekymringsfylt at 645 familier med barn bor i midlertidige
474 botilbud, og at det er kraftig vekst blant dem som benytter tilbudet i mer enn tre måneder⁵. I
475 arbeidet for å bevare små forskjeller i samfunnet spiller boligpolitikken en avgjørende rolle.

476 Det trengs et kraftig løft av den boligsosiale og kommunale boligsektoren for å sikre trygge
477 boforhold for alle. Etter flere års nedgang, øker nå bostedsløsheten i Norge. Dette er svært
478 alvorlig for dem det gjelder, og understreker behovet for at kommunene sikres tilstrekkelige
479 ressurser til å kunne gi folk bistand til å skaffe seg og beholde egnede boliger⁶. Mange
480 kommuner sliter med å oppfylle sin plikt til å stille med boliger til utsatte mennesker, og ender
481 med å leie inn private boliger til markedspris. Dette bidrar til boligmangel, og en unødvendig stor
482 utgiftspost hos kommunene. LO mener at finansieringen til bygging og vedlikehold av
483 kommunale boliger må økes.

484 Det er fellesskapets ansvar å sikre alle mennesker tak over hodet.

485 Det er et mål at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig, men med en spekulantdrevet
486 boligprisvekst og uten et rimelig leiemarked er det stadig flere folk som ikke har muligheten til
487 det i dag. Derfor vil LO jobbe for en mer aktiv boligpolitikk som holder prisveksten i eier- og
488 leiemarkedet nede. For å oppnå dette, mener LO at det må bygges ut en ikke-kommersiell
489 leiesektor i Norge. Herunder en sektor for allmennboliger som er rimelige, ikke-kommersielle
490 utleieboliger som er tilgjengelig for vanlige folk.

⁴ <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/boligpriser-og-boligprisindekser/statistikk/leiemarkedsundersokelsen>

⁵ KOSTRA, 2025

⁶ Jfr. Boligsosialloven §1 og §6

491 Videre må det bygges flere studentboliger nær studiestedene i regi av samskipnadene og ikke-
492 kommersielle aktører. Det må bygges flere egnede eldreboliger, som driftes ikke-kommersielt.
493 Dette vil frigi flere familieboliger.

494 For å støtte opp om etableringen av en ikke-kommersiell boligsektor må stat og kommune stille
495 arealer til disposisjon for utbygging. Det må stilles krav om at en del av et område gjøres
496 tilgjengelig for ikke-kommersiell utleie, slik vi ser i Danmark og andre land. LO mener at
497 opprettelsen av et statlig boligselskap bør vurderes, som i samarbeid med kommunene kan
498 sørge for boligløsninger som i dag ikke dekkes av det kommunale botilbudet eller kommersielle
499 boligutviklere. Videre må det settes grenser for hvor lenge en utbygger kan sitte på eiendommer
500 som er regulert til boligformål uten at det bygges.

501 Norge trenger en boligpolitikk som reduserer – ikke øker – de økonomiske, sosiale og
502 geografiske forskjellene.

503 **Forslagsnummer: 9603 fra Sekretariatet**
504 **Uttalelse om seriøst arbeidsliv**

505 **Et seriøst arbeidsliv – også etter valget i** 506 **2025**

507 Faglige og sosiale rettigheter er under press over hele verden – også i Norden. I våre naboland
508 Finland og Sverige angriper borgerlige regjeringer, med støtte fra ytre høyre, streikeretten og
509 arbeidsretten. De bygger ned sivilsamfunnet og gjør de rike enda rikere.

510 I Norge står vi bedre rustet enn mange andre land til å forsvare demokrati og sosiale rettigheter,
511 takket være en sterk fagbevegelse og de mange viktige seirene vi har vunnet. Men heller ikke vi
512 er immune mot den utviklingen vi ser rundt oss. Et anstendig og velorganisert arbeidsliv kan ikke
513 tas for gitt, det må bygges og vedlikeholdes hver eneste dag.

514 Et organisert arbeidsliv er det viktigste tiltaket mot useriøsitet og sosial dumping. Styrket
515 organisasjonsgrad vil derfor være avgjørende for de bransjene som sliter mest med useriøsitet
516 og sosial dumping. Skal LO klare å gjøre noe med dette, trenger vi en regjering som står på vår
517 side, og som deler våre mål: Faste direkte heltidsstillinger og trygghet for lønn og arbeid.

518 Fagbevegelsen må gå i fronten for å nå målet om et godt arbeidsliv for alle i Norge. Men vi må ha
519 solid støtte fra politikken, slik vi har hatt det i denne regjeringsperioden. Etter åtte år med en
520 regjering som anerkjente det uorganiserte arbeidslivet og som gjennomførte en rekke
521 destruktive ostehøvelkutt i offentlig sektor, har Norge de siste fire årene hatt en regjering som
522 har påbegynt en storrengjøring av arbeidslivet. Aldri i nyere norsk historie har et så omfattende
523 arbeid blitt gjort på så kort tid. Nye og strenge reguleringer av bemanningsselskapene, et
524 forsterket arbeidstakerbegrep og styrkede rettigheter til faste og hele stillinger er bare noe av
525 det som er igangsatt. Høyres og Fremskrittspartiets generelle adgang til midlertidige ansettelser
526 er reversert, og fagforeningsfradraget er mer enn doblet. Dette er et markant brudd med mange
527 års usosial høyrepolitikk, og vil være en viktig del av kampen mot utviklingen av et mer klassesdelt
528 forskjells-Norge.

529 Både Høyre og Fremskrittspartiet har kommet med klare løfter om at de vil reversere dersom de
530 kommer til makten. «Lover å fjerne innleieforbud om hun blir statsminister igjen», skrev
531 Aftenposten om Erna Solberg og bemanningsbransjen i 2023. Vi vet fra før at de er uvillige til å ta
532 kraftige grep mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, at de svekker det organiserte
533 arbeidslivet, og at de har utvidet adgangen til midlertidige ansettelser hver gang de har fått
534 muligheten.

535 Et regjeringsskifte i Norge i 2025 vil bety at løsarbeid og innleie av arbeidskraft skal liberaliseres
536 igjen. Det vil bli gjort under påskudd av at de skal skape et springbrett inn i arbeidslivet for dem
537 som i dag står utenfor. Men midlertidig ansettelse er ikke et springbrett til fast ansettelse. Det er
538 bare et springbrett til en evig runddans mellom midlertidige jobber, og en tilværelse preget av
539 usikkerhet for morgendagen.

540 I en tid der folk trenger økt trygghet, der vi har hatt dyrtid og mange har hatt vanskeligheter med
541 å få endene til å møtes, vil Høyre og Fremskrittspartiet øke utryggheten. I stedet må vi gå motsatt
542 vei: LO vil jobbe for at bemanningsbransjen i sin nåværende form avvikles på sikt, og erstattes av
543 hele og direkte stillinger. Dette må skje over tid, og gjennom bruk av ulike virkemidler.
544 Forskriksadgangen i arbeidsmiljøloven til å forby innleie må tas i bruk i flere bransjer og områder
545 der vi mener det er nødvendig, slik det har blitt gjort innen bygg i Oslofjordområdet.

546 En sterk og aktiv fagbevegelse er avgjørende for å lykkes i kampen mot sosial dumping og
547 arbeidslivskriminalitet. Tillitsvalgte, klubber og lokalavdelinger utgjør førstelinjeforsvaret for det
548 gode og seriøse arbeidslivet:

- 549 • Dels ved å identifisere problemer så tidlig i fasen at de er mulige å håndtere.
- 550 • Dels ved å bygge solidariske fellesskap mellom de som er utsatt for sosial dumping og de som
551 ikke er det.
- 552 • Dels ved å løse helt konkrete problemer: Reise lønnskrav, stille makt bak krav om opprydding,
553 og formulere politiske og faglige krav som kan forebygges mot nye problemer.

554 Å sette arbeidere i stand til å hevde og kjempe for sine rettigheter, også når de er i en sårbar
555 situasjon, er avgjørende for å lykkes i kampen mot sosial dumping.

556 Myndighetenes trusselvurderinger viser hvordan kriminelle aktører har en hær av hjelpere til
557 rådgighet, i form av advokater, revisorer og andre medhjelpere. Den eneste måten å trenge
558 gjennom denne muren av falske dokumenter og skallselskaper på er ved å få arbeiderne som
559 utnyttes, til å fortelle. Skal de gjøre det, trenger de en grunn. Og de må vite at de har oddsen på
560 sin side.

561 Å gi utenlandske arbeidere informasjon om fagbevegelsen, deres rettigheter i Norge og en utsikt
562 til å få den lønna de har krav på, er derfor noe av det viktigste vi kan gjøre i kampen for et
563 anstendig arbeidsliv. LO vil, i samarbeid med forbundene, Fair Play Bygg og andre aktører som
564 jobber for de mest utsatte arbeidstakergruppene i samfunnet, derfor fortsette å jobbe for å
565 støtte arbeidstakere i de mest useriøse delene av norsk arbeidsliv.

566 Det kollektive avtaleverket og arbeidsmiljøloven legger premissene for hvordan arbeidslivet
567 utvikler seg. Da er det viktig at det organiserte arbeidslivet styrkes. LO mener derfor det er behov
568 for en grundig og helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepet «tariffavtale» og
569 «tillitsvalgt». Dagens lave krav til hva som er tariffbundet bedrift i arbeidsmiljølovens forstand, og
570 den vide adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid, er et eksempel på undergraving av
571 det organiserte arbeidslivet og at normalarbeidsdagen settes under press. I arbeidsmiljøloven og
572 i annet relevant regelverk må derfor «tariffavtale» gjennomgående henvises til tariffavtale med
573 fagforening med innstillingsrett, og «tillitsvalgt» henvises til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter
574 hovedavtaler.

575 Kollektiv søksmålsrett for fagforeninger ved ulovlig innleie ble fjernet av Erna Solbergs regjering i
576 2015, og deretter gjeninnført av Støre-regjeringen i 2022. LO mener kollektiv søksmålsrett bør
577 evalueres, og at omfanget bør vurderes utvidet til brudd på regler om fast og midlertidig
578 ansettelse samt klassifisering av arbeidstaker og oppdragstaker. Videre ønsker vi å styrke
579 stillingsvernet, og retten til å stå i stilling ved brudd på reglene.

580 LO mener også at solidaransvar-ordningen må styrkes. Bestemmelsen om unntak for
581 solidaransvar for innleide når utleiebedriften går konkurs, bør fjernes. Tidsfristene for å fremme
582 krav må forlenges, fra dagens tre måneder til tolv måneder, og ansvaret må gå hele veien opp til
583 bestiller. Både lønnsgarantiordningen og konkurslovgivningen må styrkes, slik at arbeidstakere
584 som utsettes for lønnsstyveri raskt kan sikres den lønna de har krav på.

585 Regjeringen har påbegynt en styrking av Arbeidstilsynet, men tilsynet må tilføres ytterligere
586 ressurser i årene fremover. Dreiningen av innsats knyttet til a-krim har ført til færre kontroller i
587 arbeidslivet for øvrig. Dersom det ordinære tilsynsarbeidet svekkes, vil useriøsitet og
588 arbeidslivskriminalitet kunne bre seg ytterligere.

589 Selv om det ikke er noen som ønsker sluttresultatet av utbredt sosial dumping – et uproduktivt,
590 umoderne og i verste fall kriminelt arbeidsliv, preget av forskjellsbehandling og diskriminering,
591 der tillit erstattes av unødig kontroll, prosedyrer og byråkrati – er det et slikt arbeidsliv vi risikerer
592 å få. Og det er et slikt arbeidsliv som har bredt om seg, til å bli en ny normaltilstand i flere
593 europeiske land.

594 I Norge er vi så heldige at vi fremdeles har faglig og politisk kraft nok til å stå imot en slik utvikling.
595 Når vi har en regjering som står på arbeidstakernes side, er det mulig for oss å velge en annen
596 vei.
597 2025 er derfor et retningsvalg for arbeidslivet vårt og for landet vårt – for ansettelsestryggheten,
598 medbestemmelsen, for anstendige lønns- og arbeidsforhold, og et samfunn der vi alle kan stå i
599 øyehøyde med hverandre.

600 **Forslagsnummer: 9604 fra Sekretariatet**
601 **Kulturpolitisk uttalelse**

602 **Kulturpolitisk uttalelse**

603 Kultur er helt nødvendig for et samfunn som vektlegger demokrati, fellesskap, ytringsfrihet og
604 utvikling. I en verden der demokratiet er under press og ytre høyre på fremmarsj, trenger vi en
605 felles historie som skaper samhold og identitet. Det gjør det viktig å bevare og formidle
606 kulturhistorien vår, samtidig som vi sikrer at det er rom for å skape kunst og kultur i dag. For
607 også vår samtid skal fortolkes og fortelles.

608 **Et profesjonelt kulturliv**

609 Kunsten må og skal være fri. Et sterkt og fritt kulturliv er avgjørende for ytringsfriheten og for et
610 levende demokrati. Kunstnerne bidrar til å utvikle det offentlige ordskiftet og oss som samfunn
611 gjennom sine uttrykk. Vi må derfor sikre gode vilkår for kunstens frihet og ytringsmangfoldet.
612 Sammenhengen mellom økonomisk frihet, kunstnerisk frihet og ytringsfrihet må ikke
613 undervurderes. Økonomiske rammer og arbeidsvilkår som sikrer trygghet uavhengig av hva man
614 ytrer eller skaper er derfor essensielt for at den kunstneriske friheten skal være reell. Kulturen
615 trenger derfor offentlig finansiering, og gode og forutsigbare finansieringsordninger.

616 Institusjonene er kulturelle kraftsentra i Norge, de bidrar til kontinuerlig kulturproduksjon av høy
617 kvalitet, utvikling av kulturarven vår, og til nyskaping, innovasjon og talentutvikling.

618 Institusjonene skaper ringvirkninger blant annet gjennom at kunstnere og kulturarbeidere som
619 jobber der utvikler seg i gode fagmiljøer, samtidig som de ofte jobber ved siden av som
620 kunstnere, lærere og med produksjoner utenfor institusjonene. Det frie feltet og institusjonene
621 er avhengige av hverandre.

622 Film og teater trenger rammevilkår som sikres at det skapes nye norske kulturuttrykk. Det må
623 satses på utvikling av ny norsk dramatikk, mangfoldig talentutvikling og dramatikk for barn og
624 ungdom. Det trengs også en helhetlig gjennomgang av tilskuddsordninger og filmfinansiering
625 regionalt og nasjonalt, for å sikre at det er mulig å både lage bred og smal norsk- og
626 samiskspråklig film og serier i hele Norge.

627 Norge er et mangfoldig land. Et bredt spekter av stemmer, meninger og talenter gjør kulturen
628 bedre. Vi vil ha aktive mål for likestilling og mangfold i alle deler av kulturlivet, og løfte samisk og
629 nasjonale minoriteters kultur. Vi vil føre en kulturpolitikk som har plass til både bredde og topp.
630 De er gjensidig avhengige av hverandre. Fremtidens ypperste utøvere rekrutteres fra det brede
631 kulturlivet.

632 Et mangfoldig medielandskap er sentralt for demokratiet og ytringsfriheten.
633 Pressestøtteordningen må styrkes og sikre et mangfold både i lokalaviser og for
634 meningsbærende aviser. NRK må gis muligheter og ressurser til fortsatt å kunne levere et godt
635 og bredt tilbud på alle flater. NRK må også forplikte seg til å gi rimelige vederlag og ryddige
636 arbeidsforhold til sine medarbeidere og tilknyttede.

637 **Utdanning i kunst og kultur**

638 Skolen har en viktig rolle som formidler av kunnskap, ferdigheter og verdier knyttet til kunst og
639 kultur. Kulturell kompetanse vil få økende betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og
640 samfunnsliv. LO vil derfor arbeide for å styrke skoleverkets kompetanse innen praktisk- estetiske
641 fag og kunst og kultur.

642 Kulturskolen er en viktig arena for kunstnerisk utvikling, mestring og sosial inkludering, og må
643 styrkes slik at alle barn og unge får reell tilgang – uavhengig av bosted og økonomisk bakgrunn.

644

645 LO vil også løfte betydningen av de praktisk og estetiske fagene i grunnskolen. I dag preges
646 skolen i for stor grad av stillesittende pedagogikk og teoritung undervisning. For å ivareta
647 elevenes ulike behov og styrke deres helhetlige utvikling, må de skapende og praktisk og
648 estetiske fagene få en mer forpliktende plass i både læreplan og undervisningspraksis.

649 Musikk-, dans- og dramalinjene i videregående opplæring spiller en avgjørende rolle i å utvikle
650 elevers kreative evner, skaperglede og tverrfaglige kompetanser. Gjennom praktisk arbeid med
651 kunst og uttrykk lærer elevene å samarbeide, tenke nytt, løse problemer og formidle ideer –
652 egenskaper som er avgjørende i et moderne, kreativt og omskiftelig arbeidsliv. Disse linjene må
653 derfor sikres og videreutvikles som en sentral del av skolens mangfoldige tilbud.

654 Universitets- og høyskolesektoren er under press. Flere steder står viktige studietilbud og
655 kunstfaglige fagmiljøer i fare for å forvitne som følge av en krevende økonomisk situasjon. Den
656 stramme finansieringen tvinger institusjonene til å gjennomføre tøffe sparetiltak, samtidig som
657 de forbereder seg på ytterligere kutt i bevilgningene. Dette har allerede rammet flere
658 kunstutdanninger. I den situasjonen kunnskapssektoren nå befinner seg i, mener LO at
659 regjeringen må ta et overordnet ansvar for å sikre disse fagmiljøenes fremtid. Vi oppfordrer
660 derfor regjeringen til å iverksette et arbeid med sikte på å etablere en ordening som ivaretar fag
661 og studietilbud av nasjonal betydning.

662 **Kulturliv som arbeidsliv**

663 Vi vil ha kultur av høy kvalitet for alle. Da må det også være mulig å leve av kulturen uavhengig av
664 egen sosioøkonomisk bakgrunn. Er det mulig å bli kunstner eller kulturarbeider for folk fra det
665 brede lag av befolkningen vil det også bli bredde i historiene som fortelles.

666 Kunstig intelligens utgjør en betydelig opphavsrettslig, kunstnerisk og økonomisk utfordring for
667 kunstnerne i alle felt. Utnyttelse av opphavsrettslig materiale i trening av KI-modeller i både
668 offentlig og privat regi må kompenseres for, og det må etableres systemer for vederlag ved
669 kommersiell utnyttelse av slike modeller. Opphavsretten må styrkes, slik at velfungerende
670 betalingssystemer for de skapende og utøvende kunstnerne sikres. Det må jobbes for at
671 verdiene som skapes av norske kunstnere ikke forsvinner til de store internasjonale tech-
672 firmaene, men kommer norske kunstnere til gode. Norge må hevde sin traktatkompetanse
673 overfor EU og sikre inntektsgrunnlaget til Fond for utøvende kunstnere.

674 Institusjonene har et spesielt ansvar for at det er gode lønns- og arbeidsvilkår i kulturbransjen,
675 både for egne ansatte og for de som er inne på oppdrag. Det offentlige må gi rammer som gir
676 institusjonene muligheten til det, og det må stilles krav til at institusjonene følger opp gjennom å
677 sikre ryddige arbeidsforhold og riktige tilknytningsforhold. Endringene i arbeidsmiljøloven som
678 trådte i kraft 1. januar 2024 vil bidra til at mange kunstnere og kulturarbeidere vil bli riktig
679 klassifisert som arbeidstakere i fremtiden, men fortsatt vil en stor gruppe av disse være
680 selvstendig næringsdrivende og/eller frilansere. Mange av disse har både et lavt og et svært
681 usikkert inntektsnivå. Det er derfor avgjørende å sikre denne gruppen av kunstnere og
682 kulturarbeidere et sosialt sikkerhetsnett. Vi vil ha en helhetlig gjennomgang av deres sosiale og
683 økonomiske vilkår for å finne løsninger som bedre ivaretar levekår og velferdsordninger.

684 Mange har også en lappeteppeøkonomi som kan bestå av små faste stillinger, midlertidige
685 stillinger, frilansoppdrag og inntekter fra egen næringsvirksomhet. Dette kan gjøre det vanskelig
686 å få oversikt over rettighetene sine og få riktig informasjon og utbetalinger fra Nav i livets ulike
687 situasjoner. Vi vil styrke kompetansen på dette i Nav gjennom å opprette kompetansemiljø i Nav
688 for selvstendig næringsdrivende og frilansere, og tette hullene i det sosiale sikkerhetsnettet for
689 disse gruppene.

690 **Et lokalt kulturloft**

691 Alle må gis tilgang til kunstopplevelser og kulturaktiviteter. Vi vil styrke den kulturelle grunnmuren
692 ved å videreutvikle kulturtilbudene der menneskene bor og lever sine liv. Kommunal kultursektor
693 tilbyr både kulturtjenester rettet mot alle aldersgrupper, og ulike lag av befolkningen. I tillegg har

694 kommunal kultursektor en rolle i å forvalte tilskudd til frivillig kultursektor, og koordinere felles
695 kulturarrangement. Kommunal kultursektor er utsatt for økonomiske nedskjæringer, og det er
696 avgjørende å bevare arbeidsplassene og kompetansen i sektoren. Kultur er viktig hele livet, og
697 det er en særlig viktig oppgave å bidra til at barn og unge møter kultur tidlig, og at de får delta på
698 og oppleve god kultur. Kultursektoren ivaretar også kravene i folkehelsesloven om å utjevne
699 sosiale forskjeller, gjennom kulturaktiviteter og forebyggende nærmiljøer. Kulturskolen er en
700 viktig del av dette, og må styrkes for å rekruttere bredere. Kulturskolene må også få midler for å
701 sikre faglig utvikling. Den kulturelle skolesekken må styrkes slik at alle barn og unge får tilbud om
702 gode produksjoner i ulike kunstsjangrene flere ganger i løpet av skoleåret. Alle barn og unge skal
703 kunne delta i breddeidrett, kor, korps, orkester og andre fritidsaktiviteter, uavhengig av
704 økonomiske forutsetninger, og ha tilgang på lavterskeltilbud som fritidsklubber.

705 Bibliotekene styrker demokratiet ved å gi alle tilgang til kunnskap, folkeopplysning og
706 opplevelser. Det må finnes et gratis bibliotektilbud i alle kommuner. Vi ønsker å styrke
707 folkebiblioteket som møteplass og kulturarena.

708 Lesing er sentralt både for å mestre oppgaver på jobb og i livet ellers, og for å få gode
709 kulturopplevelser. Det må satses mer på leselyst, i samarbeid med biblioteker, litteraturhus,
710 skoler, fritidstilbud og arbeidsliv.

711 Vi vil ta vare på den norske kulturarven gjennom å digitalisere kulturhistorien, bevare og formidle
712 lokalhistorie og person- og slektshistorie og sikre grunnlaget for folkemusikk, folkedans,
713 kirkemusikk og håndverkstradisjonene våre. Utdanning og lærlingeplasser innenfor kulturarven
714 må sikres så vi bevarer kompetansen for framtida. De teknisk-industrielle kulturminnene må
715 ivaretas på en forutsigbar måte som sikrer nødvendig drift og vedlikehold.

716 Kultursektoren spiller en viktig rolle i totalberedskapen. Kulturminnene må ivaretas for framtida,
717 bibliotekene er en garantist for ivaretagelse av språk og litteratur.

718 **Forslagsnummer: 9605 fra Sekretariatet**
719 **Uttalelse om Palestina**

720 **Uttalelse om Palestina**

721 Den palestinske sivilbefolkningen har gjennom den pågående krigen blitt påført ufattelig lidelser.
722 Den internasjonale domstolen (ICJ) slo i juli 2024 fast at den israelske okkupasjonen er ulovlig.
723 Den strider mot palestinerne selvbestemmelsesrett, forbudet mot apartheid og forbudet mot
724 tvangsflytting. Domstolen krever umiddelbar avslutning og tilbaketrekning og pålegger Israel å
725 betale erstatning. FNs generalforsamling fulgte opp domstolen i september og krever at Israel
726 avslutter okkupasjonen innen 13. september. Domstolen avgjørelsen forplikter alle land, inklusiv
727 Norge, til å ikke anerkjenne eller medvirke til opprettholdelsen av okkupasjonen.

728 Palestinerne rettigheter har vært under betydelig press i mange tiår. Parallelt har
729 engasjementet for palestinerne økt i norsk fagbevegelse. LOs overordnede mål i regionen er å
730 styrke palestinerne situasjon generelt og palestinske sivilsamfunnet og fagbevegelsen spesielt.

731 Det første palestinske folkeopprøret (1987) var relativt godt organisert. Fagbevegelsen var
732 relativt sterk. Denne såkalte «intifadaen» presset fram forhandlingsvilje hos israelerne og ble en
733 pådriver for fredsprosessen på 1990-tallet. Sivilsamfunnet ble imidlertid utsatt for betydelig
734 undergraving og koptering etterpå. Sammenlikner vi resultatene av den palestinske
735 rettighetskampen med kampen mot apartheid i Sør-Afrika, vil mange peke på at den palestinske
736 bevegelsen manglet de organisatoriske musklene og støtten fra fagbevegelsen som sør-
737 afrikanerne hadde klart å bygge opp.

738 Det haster å avslutte krigen og sikre humanitær hjelp til palestinerne. Som fagbevegelse er LOs
739 viktigste bidrag å styrke palestinsk fagbevegelse og sivilsamfunn. Det er kun gjennom godt
740 organiserte demokratiske folkebevegelser og fagbevegelse at palestinerne rettighetskamp kan
741 sikres på bærekraftig vis framover. Målet om å støtte palestinerne og palestinsk sivilsamfunn
742 forutsetter imidlertid at man kan opprettholde kontakt med palestinerne og reise inn i landet
743 hvor palestinerne oppholder seg.

744 LO har et prinsipp om å bruke Folkeretten som førende for vår politikk. Det har gjennom årene
745 ledet til vår kritikk av Israels handlinger, men også av en rekke andre land. Vi boikotter ikke stater
746 med regjeringer vi misliker, men vi fordømmer folkerettsbruddene de utfører. Vi anerkjenner
747 staten Israels sin eksistens, men fordømmer regjeringens politikk og handlinger. Nå er kampen
748 for folkeretten viktigere enn noen gang. Med folkeretten som pilar for vårt internasjonale
749 engasjement vil vi øke presset på viktige økonomiske og politiske aktører i det israelske samfunn.
750 Boikott av Israel vil innebære at vi må avslutte programvirksomhet til støtte for Palestina.

751 Okkupasjonen og undertrykkningen av palestinerne har eskalert det siste tiåret. De såkalte
752 fredsforhandlingene er døde, og det er vanskelig å se hvordan man kan realisere en
753 tostatsløsning. Den langvarige blokaden og krigen i Gaza har ført til en humanitær katastrofe.
754 Israels reaksjoner på Hamas' terrorangrep i 2023 savner sidestykke i moderne tid. Angrepene på
755 palestinerne øker på også Vestbredden. Eksisterende bosetninger har blitt kraftig utvidet og nye
756 etableres. Den folkerettsstridige muren og utbyggingen av bosetninger har ført til oppsplitting av
757 Palestina og undergravd palestinsk selvstyre.

758 LO er glad for at regjeringen er en tydelig stemme for palestinerne selvbestemmelsesrett, har
759 anerkjent Palestina som stat og aktivt forsvart FNs organisasjon for palestinske flyktninger
760 UNRWA og grunnleggende menneskerettigheter. I tillegg har Norge tatt viktige initiativ, som å
761 bidra til opprettelsen av Den globale alliansen for implementering av tostatsløsningen, og
762 fremme FN-resolusjonen som ber Den internasjonale domstolen (ICJ) vurdere om Israel bryter
763 folkeretten ved å hindre FN, humanitære organisasjoner og stater i å bistå palestinerne under
764 okkupasjon.

765 Vi krever at norske myndigheter og næringsliv etterlever folkeretten i konfliktområder og
766 okkuperte områder. Statens pensjonsfond, norske selskaper og finansinstitusjoner må avstå fra
767 handel og investeringer i selskaper som bidrar til opprettholdelse av okkupasjonen. Et lovforbud
768 mot dette må komme på plass. LO krever at norske myndigheter arbeider for at Israel avslutter
769 okkupasjonen og annekteringen av palestinsk land, og opphever blokaden av Gaza. Det vil ikke
770 bli varig fred med fortsatt okkupasjon og anneksjon. Israel må behandle alle som lever på
771 israelsk jord som likeverdige med de samme rettigheter.

772 LO vil støtte arbeidet for en vid våpenembargo og en bred kultur-, sports- og akademisk boikott
773 av israelske institusjoner som støtter okkupasjonen. Det bør videre innføres målrettede
774 sanksjoner mot områder av strategisk betydning for opprettholdelsen av okkupasjonen. Norge
775 må i tillegg arbeide for at personer mistenkt for krigsforbrytelser straffeforfølges. Israel må
776 anerkjenne palestinske flykningers og deres etterkommeres rett til å vende tilbake til sitt
777 hjemland (FN Res 194). Den norske regjeringen må ta en aktiv rolle for å stille Israel økonomisk
778 ansvarlig for de massive ødeleggelsene som har rammet sivile på Gazastripen og på
779 Vestbredden.

780 **Forslagsnummer: 9606 fra Sekretariatet**
781 **Uttalelse om Ukraina og sikkerhet i Europa**

782 **Uttalelse om Ukraina og sikkerhet i** 783 **Europa**

784 Russlands invasjon av Ukraina i 2022 markerte starten på en av de største sikkerhetsmessige,
785 politiske og humanitære krisene i vår tid. Millioner av ukrainske flyktninger har blitt drevet på
786 flukt, internt i landet og mange har blitt ønsket velkommen i andre europeiske land. Tap av
787 menneskeliv er omfattende og ødeleggelsene enorme. Ukraina er en viktig del av Europas
788 økonomi og samarbeid. Ringvirkningene av krigen har medført store prisøkninger på mat og
789 energi og økt fattigdom, ulikhet og polarisering i hele verden.

790 Russlands imperialistiske ambisjoner er ikke nye. Invasjonen i 2022 var fortsettelsen av Kremls
791 langvarige forsøk på å undergrave Ukrainas suverenitet, og som tidligere hadde toppet seg med
792 okkupasjonen av Krim i 2014 og en vedvarende kampanje på å kvele demokratisk utvikling og
793 orientering mot Vesten. Russiske intervensjoner øker i omfang og intensitet også i andre
794 europeiske land og spesielt i tidligere sovjetstater. Europa er i praksis allerede i en hybridkonflikt
795 der cyberangrep og spredning av falsk informasjon og destabiliseringsforsøk utgjør en alvorlig
796 sikkerhetstrussel. Dette har og vil få store konsekvenser for europeisk sikkerhet og demokrati i
797 årene fremover.

798 Kombinert med russiske forsøk på å så splid i europeiske demokratier, skaper krigen i Ukraina
799 en svært bekymringsfull situasjon som setter både demokrati og sikkerhet under press i hele
800 Europa. Putin har undergravd freden, utviklingen og stabiliteten vi har oppnådd de siste 80
801 årene. Samtidig utfordres den vestlige sikkerhetsalliansen, der NATO og USAs
802 sikkerhetsgarantier spiller en avgjørende rolle. President Trumps utspill den siste tiden skaper
803 usikkerhet om disse garantiene. Europa mobiliserer nå tungt for å styrke forsvar, sikkerhet og
804 beredskap samt for tettere samarbeid mellom de europeiske landene. Norge må være fullverdig
805 deltaker i dette samarbeidet.

806 LO fordømmer Russlands invasjon i Ukraina på det sterkeste og krever russisk tilbaketrekking
807 Fredsforhandlinger kan ikke finne sted uten Ukraina og Europa ved forhandlingsbordet. Vi
808 reagerer sterkt på den amerikanske administrasjonens initiativ med å forhandle direkte med
809 Russland uten Ukraina og på president Trumps forsøk på økonomisk vinning fra en fredsavtale.

810 LO mener at Norge må styrke Forsvaret, totalberedskapen og deltakelsen i europeisk
811 samordning i lys av den nye sikkerhetspolitiske situasjonen. Samtidig må vi sikre at nødvendige
812 økninger i forsvarsbudsjettet ikke undergraver velferdsstaten. Parallelt må vi jobbe for å
813 forhindre økt polarisering i det norske samfunnet. Tilliten i samfunnet er viktig for vår
814 forsvarsevne. I en verden hvor solidaritet og bistand til andre land kuttet kraftig, er det viktig at
815 Norge opprettholder våre ambisjoner om én prosent av BNI til bistand som en investering også i
816 å redusere risiko for framtida. Finansieringen av kostnadene til de ukrainske flyktningene i Norge
817 kan ikke gå utover våre tradisjonelle forpliktelser i forhold til bistand i land der behovene nå øker
818 betydelig.

819 Krigen i Ukraina har hatt ringvirkninger også her hjemme. Sanksjonene mot Russland har
820 rammet norske bedrifter og arbeidsplasser, spesielt i Nord-Norge. Regjeringen må sikre at de
821 berørte blir kompensert. Det er viktig med målrettede støtteordninger for å styrke bosetting og
822 beredskap i nord.

823 LO takker frivillige som har bidratt til å sikre de mange tusen ukrainske flyktningene hjelp. Vi
824 oppfordrer alle til å strekke ut en støttende hånd til russere og ukrainere som bor og/eller
825 oppholder seg i Norge og som ikke bærer ansvar for Putins krigshandlinger. Ukrainske
826 flyktninger må ivaretas med åpne armer og samtidig få hjelp til å komme seg raskere ut i

827 arbeidslivet, uten at dette undergraver norske krav til anstendig arbeid, ryddige forhold og
828 organisert arbeidsliv.

829 Vi er glade for den omfattende støtten regjeringen gir til Ukraina gjennom Nansen-programmet.
830 Innsatsen må intensiveres framover. Den må også sikre rask og effektiv støtte til sivile aktører.
831 Ukrainsk fagbevegelse vil spille en avgjørende rolle i gjenoppbyggingen av landet og vi forventer
832 at regjeringen støtter krav om respekt for faglige rettigheter i alle støtteordninger Norge har
833 ansvar for, promoterer dette i internasjonale sammenslutninger og stiller krav til norske bedrifter
834 om det samme.

835 Samtidig som vi styrker forsvaret må vi også jobbe for å oppnå nedrustning og nye
836 nedrustningsavtaler. Norge har tidligere stått i spissen for banebrytende initiativer til
837 nedrustning internasjonalt. Der bør ambisjonene fortsatt ligge. LO ber regjeringen tilrettelegge
838 for at vi fortsatt har et levende sivilsamfunn som er kunnskapsrikt, engasjert i og mobiliserer til
839 nedrustning.

840 LO mener at Norge må gjøre kjernefysisk nedrustning til en diplomatisk topp-prioritet og
841 reetablere det humanitære initiativet vi tok for nesten ti år siden, og som bidro til FN-traktaten
842 som forbyr atomvåpen. Norge må arbeide for at NATO-land med atomvåpenstater forplikter seg
843 til å forhandle om kjernefysisk nedrustning og for en doktrine om ikke å bruke atomvåpen først.
844 Vi mener at sanksjonene mot Russland ikke må lettes uten at forhandlinger om kjernefysisk
845 nedrustning stilles som vilkår. LO mener videre at Norge bør ratifisere FN-traktaten mot
846 atomvåpen, og arbeide for at traktaten innlemmes i NATOs nedrustningsstrategi.

847 Rammene for vår utenriks- og sikkerhetspolitikk er endret. Det vil ta lang tid å gjenoppbygge en
848 god naborelasjon til Russland etter at krigen er over. Det er viktig at vi opprettholder kontakt
849 med russisk sivilbefolkning så langt det er mulig, for etter hvert å kunne gjenoppta også et mer
850 organisert samarbeid med staten Russland. LO ber russisk fagbevegelse og andre ta avstand fra
851 invasjonen og jobbe aktivt for dialog og fred.

852 LO mener at en reell og varig fred i Europa må bygge respekt for folkeretten, demokrati og
853 menneskerettigheter. Kampen i Ukraina er også en kamp for demokrati og folkestyre.
854 Fagbevegelsen spiller en avgjørende rolle i å styrke demokrati, bekjempe ulikhet og forebygge
855 konflikter. LO oppfordrer regjeringen til å støtte demokratiske krefter i Russland og Ukraina der
856 det er mulig og støtte internasjonal fagbevegelse som en sentral del av vår utenrikspolitikk for å
857 forsvare organisasjonsretten og rettferdig fordeling.

858 Krigen er en smertelig påminnelse om hvor skjørt demokratiet er i møte med autoritære krefter
859 og hvordan økt ulikhet og konsentrasjon av makt øker risikoen for konflikter. Anstendig arbeid og
860 sosial dialog er viktig for konfliktforebygging og demokrati. LO mener at et levedyktig demokrati
861 er avhengig av bred deltagelse fra store, medlemsbaserte organisasjoner. Fagbevegelsen er en
862 slik demokratibyggende kraft. Å støtte opp under sivilsamfunnet og styrking av fagbevegelsen
863 internasjonalt må derfor være en sentral oppgave for den norske regjeringen også i
864 konfliktforebyggende øyemed.

865 **Forslagsnummer: 9607 fra Sekretariatet**

866 **Kongressbevilgninger**

867 **Kongressbevilgninger 2025–2029**

868 Sekretariatet innstiller følgende forslag til bevilgninger på LO-kongressen i 2025:

869	Kristne Arbeidere	kr. 130 000
870	Norsk Sangerforbund	kr. 130 000
871	Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitisk Forbund (AEF)	kr. 130 000
872	Norges Bedriftsidrettsforbund	kr. 130 000
873	Res Publica	kr. 300 000
874	IFS-fondet, kontingenten fra LO	kr. 1 100 000
875	Nei til atomvåpen	kr. 100 000
876	Manifest	kr. 500 000
877	Beløpene er per år i kongressperioden.	

NOTATER

Landsorganisasjonen i Norge
Torggata 12, N-0181 Oslo
E-post: lo@lo.no
Telefon: 23 06 10 00
lo.no

Kongress2025

LOs 36. ordinære kongress
lo.no/kongress2025

